

Čj. UOOU-06477/16-14

ROZHODNUTÍ

Předsedkyně Úřadu pro ochranu osobních údajů, jako odvolací orgán příslušný podle § 2, § 29 a § 32 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, a podle § 10 a § 152 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, rozhodla dne 14. září 2016 podle § 152 odst. 5 písm. b) zákona č. 500/2004 Sb. takto:

Rozklad účastníka řízení, České republiky – Ministerstva vnitra, IČ: 00007064, se sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7, proti rozhodnutí Úřadu pro ochranu osobních údajů čj. UOOU-06477/16-8 ze dne 20. července 2016, **se zamítá a napadené rozhodnutí se potvrzuje.**

Odůvodnění

Napadeným rozhodnutím Úřadu pro ochranu osobních údajů (dále jen „Úřad“) bylo České republiky – Ministerstvu vnitra, IČ: 00007064, se sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7 (dále jen „účastník řízení“), uložena pokuta ve výši 40.000 Kč spolu s povinností nahradit náklady řízení ve výši 1.000 Kč, a to za spáchání správního deliktu dle § 45 odst. 1 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. Tohoto deliktu se účastník řízení měl dopustit tím, že v Národní databázi DNA provozované Policíí České republiky v době nejméně od 9. června 2015 do 3. června 2016 zpracovával osobní a citlivé údaje pana ..., nar. ..., a to bez relevantního právního titulu.

V totožné věci již Úřad s účastníkem řízení vedl správní řízení týkající se nápravných opatření. Toto správní řízení bylo pravomocně ukončeno rozhodnutím předsedkyně Úřadu čj. UOOU-01001/16-21 ze dne 25. května 2016. Uvedeným rozhodnutím bylo potvrzeno, že účastník řízení, resp. Policie České republiky, údaje pana ... v Národní databázi DNA zpracovává nezákonně.

Skutkové okolnosti případu jsou totožné a účastník řízení proti popisu svého jednání v napadeném rozhodnutí nic nenamítá. Pro úplnost lze shrnout takto:

Na Úřad se dne 17. srpna 2015 obrátila právní zástupkyně pana ... s podnětem týkajícím se zpracování profilu DNA jmenovaného Policíí České republiky. Právní zástupkyně uvedla, že jejímu klientovi byl v rámci trestního řízení v roce 2012 odebrán genetický materiál, který byl následně vložen do Národní databáze DNA. Trestní stíhání se týkalo trestného činu dle § 345 odst. 2, odst. 3 písm. c) a e) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (křivé obvinění). Rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem čj. ... ze dne 11. prosince 2013 byl stěžovatel v této věci zproštěn obžaloby z důvodu, že v žalobním návrhu označený skutek nebyl trestným činem.

Dne 27. dubna 2015 stěžovatel požádal Policii ČR o zlikvidování odebraného genetického materiálu, policie však jehož žádost zamítla s odůvodněním, že další zpracování jeho osobních údajů se jeví jako potřebné pro plnění úkolů policie. Tato skutečnost byla mj. zdůvodněna trestní minulostí stěžovatele, který byl v roce 1985 odsouzen za trestný čin neoprávněné užívání cizího motorového vozidla a opilství, v roce 1986 byl odsouzen za trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny a neplnění odvodní povinnosti a v roce 1994 byl odsouzen za trestný čin podvodu.

Následně inspektorka Úřadu PaedDr. Jana Rybínová zahájila řízení o nápravných opatřeních. Rozhodnutím čj. UOOU-01001/16-15 ze dne 29. března 2016 bylo účastníku řízení uloženo, aby zlikvidoval genetický materiál a profil DNA pana ... vedený v Národní databázi DNA. Jak je výše uvedeno, toto rozhodnutí bylo potvrzeno předsedkyní Úřadu. Nápravné opatření je tedy pravomocné.

Následně bylo Úřadem zahájeno správní řízení pro podezření ze spáchání správního deliktu tím, že osobní údaje pana ... byly zpracovávány bez existence relevantního právního titulu, tedy právem předvídaného důvodu pro jejich zpracování.

Správní orgán prvního stupně se v napadeném rozhodnutí nejprve zabýval právní úpravou, která Policii České republiky umožňuje osobní a citlivé údaje, v tomto případě údaje o DNA, zpracovávat. Správní orgán konstatoval, že zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, umožňuje vést Národní databázi DNA, byť její vznik a pravidla pro zpracování informací nejsou tímto předpisem výslovně upravena. Zpracování citlivých údajů, jimiž je v souladu s § 4 písm. b) zákona č. 101/2000 Sb. nutno rozumět i genetické údaje o určeném či určitelném člověku, je tak limitováno právním titulem upraveným v § 9 písm. i) zákona č. 101/2000 Sb. Z uvedeného titulu pak vyplývá povinnost doložit okolnosti odůvodňující zpracování konkrétních údajů z hlediska účelu předcházení, vyhledávání či odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů nebo pátrání po osobách, jak to § 9 písm. i) zmíněného předpisu požaduje. S odkazem na § 79 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. lze jinými slovy říci, že toto zpracování osobních údajů musí být v každém případě nezbytné pro plnění úkolů policie.

Pojem nezbytnost pak podle napadeného rozhodnutí musí být vykládán jak s ohledem na kritérium důvodnosti zpracování, dále s ohledem na kritérium dostatečné závažnosti trestného činu a kritérium faktické použitelnosti daných údajů při předpokladu recidivy. Zpracování údajů lze za důvodné označit pouze u osob stíhaných či odsouzených za trestný čin, nikoliv u osob zproštěných obžaloby. Podle správního orgánu prvního stupně je rovněž nutno zohlednit spáchaný trestný čin a jeho nebezpečnost, společenskou škodlivost, když rozlišení používané účastníkem řízení, resp. Policií České republiky, tzn. rozlišení pouze na úmyslné a nedbalostní trestné činy, je nedostatečné. Stejně tak je podle názoru správního orgánu prvního stupně nutno zohlednit to, zda s ohledem na charakter spáchaného trestného činu lze důvodně předpokládat, že genetické údaje mohou být využitelné při vyšetřování případného dalšího trestného činu spáchaného totožnou osobou. To lze důvodně předpokládat především u trestných činů proti životu, zdraví a bezpečnosti osob.

Správní orgán prvního stupně dále zdůraznil, že nezbytnost zpracování osobních a citlivých údajů je nutno posuzovat v každém případě individuálně a nediferencovaně a plošný postup policie je nepřipustný. Přístup, kdy jsou automaticky uchovávány údaje všech pachatelů všech úmyslných trestných činů bez rozdílu, je pak dle napadeného rozhodnutí i v rozporu s principem presumpce nevinny.

S ohledem na okolnosti případu, trestné činy, které pan ... spáchal, jejich společenskou škodlivost (nebezpečnost) a dobu, která od odsouzení za poslední z nich uplynula, poté správní orgán prvního stupně dospěl k závěru, že zpracování osobních a citlivých údajů jmenovaného v Národní databázi DNA není přiměřené a nezbytné, jinak řečeno právní titul

dle § 9 písm. i) zákona č. 101/2000 Sb. pro toto zpracování uplatnit nelze a zpracování jako takové je nezákonné.

Proti tomuto rozhodnutí podal účastník řízení řádný rozklad.

Účastník řízení se v rozkladu nejprve zabývá právní úpravou pro vedení Národní databáze DNA. Uvádí, že nesouhlasí s tvrzením správního orgánu prvního stupně, že tato právní úprava absentuje. Účastník řízení uvedl, že Národní databáze DNA je provozována na základě zákona č. 273/2008 Sb. a zákona č. 101/2000 Sb., dále se detailně zabýval příslušnými ustanoveními těchto předpisů a uzavřel, že právní úprava je podle jeho názoru zcela dostatečná a obsahuje jednoznačný právní titul k vedení dané databáze. Provozování této databáze, pokud probíhá na základě právem stanovených kritérií, je nutno považovat za přiměřené.

Odvolač orgán považuje nejprve za nutné vyjádřit se ke kvalitě právní úpravy umožňující Policii České republiky spravovat Národní databázi DNA. Ač základní zmocnění k tomuto postupu v zákoně č. 273/2008 Sb. shledat lze, což ostatně konstatuje i napadené rozhodnutí a rovněž judikatura správních soudů, zejména rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. dubna 2014 čj. 4 As 168/2013-40, obecně závazné předpisy neupravují konkrétní aspekty zpracování dat v této databázi, zejména rozsah údajů a kategorie osob, jejichž údaje mají být v Národní databázi DNA zpracovávány, dobu jejich uchování atd. Tato skutečnost pak klade velké nároky na správce databáze, který musí být schopen zdůvodnit, proč je zpracování osobních údajů každé jednotlivé osoby v Národní databázi DNA důvodné, nezbytné a přiměřené, jinak řečeno policie musí před zařazením údajů do Národní databáze DNA zohlednit specifika každého jednotlivého případu. Tento závěr opakovaně potvrdily správní soudy, kromě již uvedeného rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. dubna 2014 čj. 4 As 168/2013-40 (bod 32) lze odkázat např. na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. dubna 2016 čj. 3A 86/2013-99.

Argumentace účastníka řízení, že vedení databáze jako takové je přiměřené, protože probíhá na základě dostatečné právní úpravy a podle jím v interním předpise nastavených kritérií, je nutno odmítnout. Požadavek přiměřenosti zásahu státu do práv a svobod člověka je v případě, kdy výslovné zákonné zmocnění k plošnému zásahu do práv jasně vymezené skupiny osob absentuje, nutno posuzovat v každém případě jednotlivě a s ohledem na veškeré relevantní okolnosti daného případu. Pro ilustraci lze doplnit, že zákonné zmocnění v naznačeném smyslu obsahuje např. § 65 zákona odst. 1 písm. a) č. 273/2008 Sb., podle kterého je policie oprávněna při plnění svých úkolů pro účely budoucí identifikace mj. odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení u osob obviněných ze spáchání úmyslného trestného činu nebo osob, kterým bylo sděleno podezření pro spáchání takového trestného činu. Napadené rozhodnutí ostatně legalitu odběru vzorku DNA pana ... v okamžiku, kdy byl obviněn ze spáchání úmyslného trestného činu, nijak nezpochybňuje. Zákon č. 273/2008 Sb. ani jiný obecně závazný právní předpis však policii neukládá ani neumožňuje, aby veškeré takto odebrané vzorky automaticky uchovávala v Národní databázi DNA a to zejména za situace, kdy soud pravomocně rozhodne, že daná osoba se úmyslného trestného činu nedopustila. Odvolací orgán nepochybuje o tom, že pokud by zákonodárce měl v úmyslu takovýto plošný přístup policii umožnit, v zákoně by jej výslovně uvedl způsobem obdobným zmocnění v § 65 odst. 1 písm. a) zákona č. 273/2008 Sb.

Ve vztahu k osobě pana ... pak účastník řízení argumentuje tím, že se jedná o osobu v minulosti opakovaně odsouzenou za úmyslný trestný čin. Z kriminologického hlediska lze potom konstatovat, že právě u pachatelů úmyslných trestných činů lze shledat zvýšenou pravděpodobnost recidivy. Z kriminalistického hlediska lze tudíž konstatovat zvýšenou pravděpodobnost budoucí potřeby ztotožnění pana ... podle zanechaných stop (zřejmě na místě potencionálně spáchaného trestného činu), která zakládá nezbytnost zpracování jeho údajů pro účely budoucí identifikace. V této souvislosti účastník řízení doplňuje, že

z kriminologického a kriminalistického hlediska není rozhodné, kdy ke spáchání trestného činu došlo a při posuzování potřebnosti zpracování předmětných údajů nelze dobu, která od spáchání trestného činu uplynula, zohlednit.

Odvolací orgán k této námitce nejprve považuje za nutné konstatovat, že činnost bezpečnostních složek státu a jejich oprávnění k zásahu do základních lidských práv obyvatel nemůže být posuzována pouze z hlediska efektivity a účinnosti tohoto zásahu. Činnost policie se v demokratickém právním státě nemůže řídit pouze kriminologickými a kriminalistickými poznatky, ale především právem a to včetně respektu k základním právům a svobodám lidí. Vhodnost či potřebnost využití určitého nástroje pro plnění úkolů policie není jediným kritériem pro posuzování přípustnosti jeho využití. Využití tohoto nástroje musí být vždy a v každém individuálním případě poměřeno a posouzeno s ohledem na práva dalších osob, do kterých takto bude zasahováno. Daný nástroj pak může být uplatněn jen tehdy, pokud je jeho využití shledáno přiměřeným, tedy nikoliv pouze vhodným či potřebným z pohledu bezpečnostních složek státu.

Odvolací orgán je přesvědčen, že skutečnosti uvedené v předchozím odstavci jsou notorií, resp. zejména pro orgány vykonávající veřejnou moc, jakým je i účastník řízení, by obecně známou skutečností již být měly. S ohledem na vyjádření účastníka řízení však odvolacímu orgánu nezbyvá, než na tuto základní zásadu vázanosti státu právem výslovně odkázat, neboť z argumentace v části rozkladu není zcela patrné, zda si je účastník řízení této skutečnosti plně vědom.

K předmětu řízení jako takovému je pak nutno uvést, že ač je zpracování genetického profilu možno označit za obecně legitimní a legální nástroj pro plnění úkolů policie, šablonovitý přístup, kdy je rozlišováno pouze podle toho, zda se jedná o pachatele úmyslného či nedbalostního trestného činu a není zohledňováno nic dalšího (závažnost a škodlivost činu, způsobená škoda, doba, která od jeho spáchání uplynula atd.), nelze obecně považovat za spravedlivý, přiměřený a tedy ani zákonný. To se ostatně promítá i v případě pana ..., u kterého se odvolacímu orgánu na základě dostupných informací další uchování jeho profilu v ND DNA jeví jako zjevně nepřiměřené.

Jmenovaný v osmnácti letech neoprávněně užíval cizí vozidlo a dále spáchal trestný čin opilství, v devatenácti letech nesplnil svoji odvodní povinnost a padělal či pozměnil veřejnou listinu. Od spáchání těchto trestných činů již uplynulo více než třicet let. V roce 1994 byl stěžovatel odsouzen za podvod, jímž spáchal škodu nikoliv malou, tzn. škodu ve výši nejméně šestinásobku a nejvýše devatenáctinásobku minimální mzdy dle nařízení vlády v dané době účinného [jedná se o nařízení vlády č. 53/1992 Sb., dle jeho § 2 odst. 1 písm. b) byla minimální měsíční mzda stanovena na 2.200 Kčs, resp. Kč]. Od odsouzení za tento trestný čin již uplynulo více než dvacet let.

V případě trestných činů neoprávněného užití cizího vozidla, opilství, nesplnění odvodní povinnosti a paděláním či pozměnění veřejné listiny se podle názoru odvolacího orgánu jedná o společensky méně škodlivé (nebezpečné) trestné činy spáchané ve věku blízkém věku mladistvých, přičemž i s přihlédnutím k době, která od jejich spáchání uplynula, se zpracování osobních a citlivých údajů dotčené osoby v Národní databázi DNA jeví jako nepřiměřené a nedůvodné.

V případě podvodu se jedná o závažnější trestný čin, vzhledem k jeho charakteru (nenásilný trestný čin proti majetku), výši škody a především tomu, že od jeho spáchání, po dobu delší než 20 let, již stěžovatel žádný trestný čin nespáchal, resp. účastník řízení takovou skutečnost nedoložil, se uchování profilu stěžovatele i s ohledem na tuto skutečnost nejvíce jako přiměřené a důvodné.

Kromě charakteru daných trestných činů je podle setrvalého názoru odvolacího orgánu nutno zohlednit i dobu, která od jejich spáchání uplynula. Na rozdíl od účastníka řízení je odvolací

orgán přesvědčen, že tato doba není zcela bez významu, resp. naopak je důležitá právě pro posouzení přiměřenosti zásahu do soukromí dané osoby ve vztahu k ochraně práv dalších osob. Při posuzování každého případu je nutno zohlednit i rehabilitační úlohu trestu a alespoň v základní míře odlišit osoby, u kterých k nápravě s ohledem dobu uplynulou od spáchání trestného činu evidentně nedošlo, a osob, u kterých od spáchání posledního (či jediného) trestného činu uplynula už delší doba, aniž by v trestní činnosti pokračovaly, a u kterých lze tudíž předpokládat změnu chování a nižší míru pravděpodobnosti opakování trestné činnosti.

Odvolací orgán považuje za nutné zdůraznit, že právě dvacet let je v souladu s § 34 odst. 1 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb. i nejdelší promlčecí dobou za spáchání nejzávažnějších trestných činů. Odsouzení za nejzávažnější trestné činy, za které lze uložit výjimečný trest, lze pak podle § 105 odst. 1 písm. a) tohoto zákona zahladit po patnácti letech po výkonu trestu, pokud dotýčný po tuto dobu vedl řádný život, případně, pakliže odsouzený prokázal po výkonu nebo prominutí trestu anebo promlčení jeho výkonu svým velmi dobrým chováním, že se napravil, lze tak v souladu s odstavcem třetím téhož ustanovení učinit i dříve. Podle trestního zákona platného v době, kdy byl pan ... odsouzen (zákon č. 140/1961 Sb.), pak lhůta pro zahlázení odsouzení u nejpřísněji trestaných činů činila dle § 69 odst. 1 písm. a) uvedeného zákona deset let.

Pan ... byl naposledy odsouzen v roce 1994 a to za trestný čin podvodu, jímž byla způsobena škoda nikoliv malá. Za tento trestný čin mohl být odsouzen k odnětí svobody na šest měsíců až tři léta, případně k peněžitému trestu.

Jak vyplývá z výše uvedeného, trestný čin podvodu, pro který byl pan ... v roce 1994 odsouzen, by již byl promlčen, stejně jako uplynulá doba splňuje podmínky pro zahlázení odsouzení. Totéž platí pro předchozí jím spáchané trestné činy. Jestliže je tedy obecně na jmenovaného možno pohlížet, jako by nebyl odsouzen, nepovažuje odvolací orgán za přiměřené a důvodné z těchto trestných činů, které mohly být zahlazeny, vyvozovat další důsledky spočívající v zařazení profilu DNA do Národní databáze DNA. Jinak řečeno obecně se na jmenovaného pohlíží, jako by nebyl odsouzen, nicméně účastník řízení tuto skutečnost ve své praxi ignoruje, fikce odsouzení pro něj není relevantní a dotýčný je dále hodnocen a posuzován právě s přihlédnutím ke své předchozí trestné činnosti. Na základě tohoto hodnocení je pak zasaženo do jeho soukromí mimořádně významným způsobem, když jeho genetické informace jsou zpracovávány v policejní evidenci.

Skutečnost, že přístup účastníka řízení shrnutý v předchozím odstavci je z právního pohledu nepřijatelný, lze odvodit např. z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2006 čj. 8 Tdo 1069/2006, který výslovně uvedl: „V obecné rovině lze předeslat, že právní fikce, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen, má ten význam, že odsouzení, kterého se tato fikce týká, přestalo právně existovat. Jinak řečeno, že s tím, že byl pachatel pro dřívější trestný čin pravomocně odsouzen, nebudou nadále spojovány žádné relevantní trestněprávní důsledky, a to nejen ty, které zákon výslovně stanoví v ustanovení § 35 odst. 3 tr. zák. Bylo by v logickém rozporu, aby se v určitých souvislostech na takové odsouzení pohlíželo, jako by právně neexistovalo, a v jiných souvislostech by s ním bylo uvažováno, jako by existovalo nadále.“

Právě v tomto smyslu je podle odvolacího orgánu nutno interpretovat odkaz na presumpci nevinny, který správní orgán prvního stupně v napadeném rozhodnutí učinil. Na pana ... je nutno pohlížet, jako by odsouzen nebyl. Neznamená to, že policie nemůže nadále zpracovávat jeho osobní údaje, nicméně nemůže tak činit pouze proto, že jmenovaný byl v minulosti odsouzen za úmyslný trestný čin, neboť takový postup nemá oporu v zákoně. Pokud by účastník řízení doložil skutečně relevantní důvody, proč je zpracování údajů jmenovaného v tomto případě důvodné a přiměřené, Úřad by je jistě akceptoval. Účastník řízení tak však neučinil, přičemž jeho formalistická argumentace spočívající v tom, že pan ...

byl v minulosti odsouzen za úmyslnou trestnou činnost, je z tohoto pohledu zcela nedostatečná.

Účastník řízení dále uvádí, že hlavním východiskem napadeného rozhodnutí je Doporučení Rady Evropy č. (92) 1 Výboru ministrů členským státům o využívání analýzy deoxyribonukleové kyseliny (DNA) v rámci systému trestní justice (dále jen „doporučení“), přičemž tento dokument je právně nezávazným instrumentem, tzv. soft law, jehož hodnota navíc s ohledem na technologický vývoj s časem klesá. Účastník řízení v této souvislosti rovněž odkázal na judikaturu správních soudů, které potvrzují závěr, že se jedná o právně nezávazný a zastaralý dokument a dále uvádí, že se jím nelze řídit při vymezení okruhu trestných činů, jejichž spáchání může odůvodnit zařazení profilu DNA do Národní databáze DNA.

Odvolací orgán si je vědom právní nezávaznosti daného doporučení i doby jeho vzniku. Tento dokument proto není Úřadem aplikován stejně jako platné právo, ale je při výkladu právní úpravy zohledněn pouze jako jeden z podkladů či výkladových vodítek. Na druhé straně je nutno konstatovat, že se jedná o platný dokument Rady Evropy, tedy mezinárodní organizace, jíž je Česká republika členem, přičemž konstatování vnitrostátního soudu, že doporučení je z technologického hlediska zastaralé, nemůže vést k závěru, že daný dokument je při správním řízení, jehož předmětem je právě zásah do lidských práv, zcela nevyužitelný.

Odvolací orgán nemůže souhlasit s tvrzením účastníka řízení, že doporučení je hlavním východiskem napadeného rozhodnutí. Ač správní orgán prvního stupně tímto doporučením na několika místech svůj výklad zdůvodňuje či osvětluje, základem napadeného rozhodnutí je zdůvodnění nutnosti posuzovat každý případ zařazení údajů do Národní databáze DNA individuálně s ohledem na jeho nezbytnost a přiměřenost spolu s posouzením konkrétních okolností případu pana ... . Právě na základě platné právní úpravy a s přihlédnutím ke všem relevantním aspektům případu dospěl správní orgán prvního stupně k závěru, že zpracování údajů jmenovaného v Národní databázi DNA je nepřiměřené a tudíž nezákonné.

Jak vyplývá ze shora uvedeného, odvolací orgán ani po přezkoumání celé věci a posouzení námitek účastníka řízení neshledal důvodu, proč se od tohoto hodnocení odklonit. Stejně jako správní orgán prvního stupně považuje předmětné zpracování s ohledem na veškeré výše popsané skutečnosti za nedůvodné a nepřiměřené, neboť zájem ostatních osob na zpracování osobních a citlivých údajů pana ... v tomto konkrétním případě, pokud vůbec existuje, nemůže převážit zájem jmenovaného na ochraně jeho soukromí.

Na základě všech výše uvedených skutečností odvolací orgán rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí se podle ustanovení § 91 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, nelze odvolat.

Praha 14. září 2016

otisk úředního razítka

JUDr. Ivana Janů, v. r.
předsedkyně

Za správnost vyhotovení:
Martina Junková